

Oorlog op afstand

De Lage Landen tussen neutraliteit en betrokkenheid

Congres Werkgroep De Moderne Tijd

Vrijdag 9 december 2022, Amsterdam

Locatie: Doelenzaal Universiteitsbibliotheek (Singel 425)

De Russische inval in Oekraïne veroorzaakte begin dit jaar een schokgolf in Europa. Ook in Nederland en België riepen de beelden van gewonde burgers, gebombardeerde huizen en eindeloze rijen vluchtelingen ontzetting, angst en medeleven op. Wat volgde waren solidariteitsbetuigingen, liefdadigheidsacties, huizen opengesteld voor vluchtelingen. Een enkeling vertrok zelfs vrijwillig naar het front.

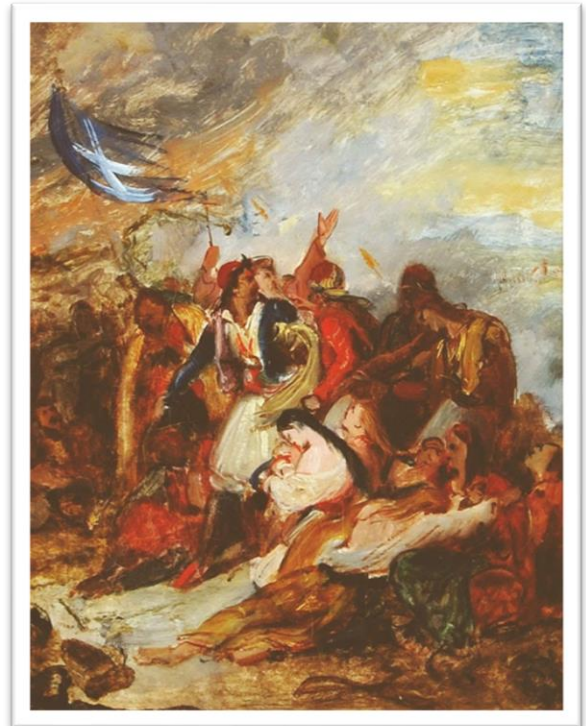
Ook in de negentiende eeuw en de eerste decennia van de twintigste eeuw waren er veel 'oorlogen op afstand' die Nederlanders en Belgen met grote belangstelling en betrokkenheid volgden: van de Griekse

Onafhankelijkheidsoorlog (1821-1829) tot de Krimoorlog (1853-1856) en van de Franse-Duitse oorlog (1870-1871) tot de Spaanse Burgeroorlog (1936-1939). Formeel gebeurde dit vanaf de zijlijn. Sinds de onafhankelijkheid van België in 1839

voerden beide landen immers een strikte neutraliteitspolitiek. De gedachte dat de Lage Landen een missie hadden als onpartijdige vredesbemiddelaars en voorvechters van het internationaal recht werd zelfs bepalend voor hun nationale zelfbeeld. Dat er in de koloniën wél oorlogen werden gevoerd, deed overigens geen afbreuk aan deze gedachte – veel tijdgenoten beschouwden deze als 'binnenlandse aangelegenheden'. Voor België kwam er een met de Eerste Wereldoorlog een abrupt einde aan de neutraliteit, voor Nederland duurde dit tot mei 1940.

Dat de regeringen van Nederland en België in de grote Europese conflicten geen partij kozen, betekende echter niet dat oorlogen op afstand de bevolking van beide landen onverschillig liet. Integendeel, dit congres laat zien hoe formele afzijdigheid gepaard kon gaan met een sterke publieke betrokkenheid. Op welke manieren werd door diverse groepen aan dit engagement vorm gegeven? Wat waren de beweegredenen van burgers om zich in te zetten voor humanitaire hulp? Hoe beïnvloedde 'de oorlog van anderen' het publieke debat en hoe werd het verbeeld in de populaire cultuur? Door op deze vragen een antwoord te geven beoogt het congres niet alleen de veelzijdigheid en veranderlijkheid van de publieke betrokkenheid bij 'oorlogen op afstand' in kaart te brengen, maar tevens inzicht te krijgen in de rekbaarheid van het neutraliteitsbegrip in de Lage Landen.

Anmelden kan tot 30 november 2021 bij Marjet Brolsma (M.Brolsma@uva.nl). Kosten: €25,- inclusief lunch, ter plekke contant te voldoen. Voor studenten en promovendi is er een gereduceerd tarief van €15,-.

Ary Scheffer, *De overgeblevene van het garnizoen van Mesolonghi op het moment dat de mijn waardoor ze zullen omkomen, aangestoken wordt* (1826 - Dordrechts Museum)

**Programma jaarcongres De Moderne Tijd 2022: "Oorlog op afstand.
De Lage Landen tussen neutraliteit en betrokkenheid"**

09:30- 10:00	Inloop met koffie en thee
10:00- 10:15	Welkomstwoord Lotte Jensen (RU) en inleiding Marjet Brolsma (UvA)
10:15- 11:00	Openingslezing Paul Moeyes (HvA): 'Oorlogsnieuws op afstand – en van dichterbij'
11:00- 12:00	Sessie I: Economische belangen en religieuze solidariteit. Rafaël Thiébaud (Musée du Quai Branly): 'Tussen neutraliteit en handel: Kaap de Goede Hoop in de Zevenjarige Oorlog (1756-1763)' Koen de Groot (UvA): 'Veteraan van drie oorlogen. Ignace Wils als strijder voor Kerk en Koning'
12:00- 13:00	Lunchpauze
13:00- 14:30	Sessie II: De Grote Oorlog Joan Hemels (UvA): 'Een broeinest van alle journalistieke ondeugden. Een Hollandsch Nieuws-Bureau in Den Haag, 1915-1918' Christophe Declercq (UU): 'De opvang van Belgische vluchtelingen tijdens de Eerste Wereldoorlog in Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk' Jenny Reynaerts (Rijksmuseum): ' <i>The medium is the message</i> . De vluchtelingen crisis van 1914 in beeld'

<p>14:30- 15:00</p>	<p>Pauze</p>
<p>15:00- 16:30</p>	<p>Sessie III: Verwerking en verzoening</p> <p>Ad van der Logt (ICLON): ‘Van krantenbericht tot anti-oorlogsroman’</p> <p>Wouter Linmans (RUL): ‘Bloedige ellende in felle waarachtigheid’- De verbeelding van de Eerste Wereldoorlog in Van het westelijk front geen nieuws’</p> <p>László Marác (UvA): ‘De Nederlandsche scherm diplomatie in Europa na de Eerste Wereldoorlog’</p>
<p>16:30- 17:00</p>	<p>Slotdiscussie</p>
<p>17:00- 18:00</p>	<p>Borrel</p>